

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Z činnosti JČMF

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 7 (1962), No. 5, 304--[319c]

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/139612>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1962

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Z ČINNOSTI JČMF

Jubilejní sjezd Jednoty čs. matematiků a fyziků

Ve dnech 17. až 19. dubna 1962 se konal v Praze v Sladkovského sále Kulturního a společenského střediska hlavního města Prahy (Obecní dům) celostátní sjezd JČMF u příležitosti stého výročí jejího založení. Sjezd se konal pod heslem „Matematika a fyzika základem rozvoje techniky“. Úkolem sjezdu bylo vzpomenout slavnostním způsobem stoleté pokrokové tradice Jednoty a tím se měl sjezd stát středem celého jubilejního roku. Kromě toho měl však sjezd také úkoly pracovní: zhodnotit práci za uplynulé funkční tříleté období, vytknout plán činnosti na další tři léta a zvolit nový ústřední výbor.

Sjezdu se zúčastnili zástupci všech poboček podle jednotného volebního klíče: jeden delegát na každých i začatých 25 členů pobočky.

Sjezd zahájil za nepřítomného předsedu s. *Fr. Kahudu*, který v té době byl v cizině, úřadující místopředseda JČMF s. akademik *VI. Kořínek*. Vítá všechny účastníky, vytyčuje úkoly sjezdu a vzpomíná těch, kteří zemřeli v uplynulém třileetí. Jsou to:

Dr. František Balada
akademik *Eduard Čech*
Ján Durgala
akademik *Juraj Hronec*
Inž. *Dr. Bohuslav Hruška*
Prokop Chromečka
Dr. František Kadeřávek
Jana Klimová
Antonín Kodýtek

Josef Komenda
Naděžda Kondrátová
Dr. Miloš Kössler
Zdeněk Kowalski
František Kozumplík
Vilém Lamparter
Josef Ledvinka
Dr. Emil Mastný
Pavol Mráz

Dr. Miloš Neubauer
Karel Porcal
Dr. Václav Pospíšil
Jan Pozdník
Bohuslav Průšek
Dr. Jan Schuster
Alois Smolík
Josef Vavřinec
Dr. Quido Vetter

Zvláště připomíná, že právě před 17 lety zemřel na pochodu smrti po útrapách v koncentračním táboře prof. *František Závíška*. Účastníci sjezdu volí ze svého středu tříčlennou delegaci, ak. *VI. Kořinka*, ak. *Št. Schwarze* a *Lad. Zachovala*, aby položili věnec u pamětní desky prof. *Závíšky* ve Fyzikálním ústavu Karlovy university.

Nato sjezd schvaluje jednacím řádem sjezdu a volí předsednictvo sjezdu a komise nutné k zajištění hladkého průběhu jednání. Předsednictvo je zvoleno v tomto složení: předseda *Vladimír Kořínek*, členové ak. *Bohumil Bydžovský*, *Michal Harant*, *Miloš Jelínek*, *Karel Koutský*, ak. *Josef Novák*, ak. *Štefan Schwarz* a *Jan Srb*. Předsedou mandátové komise byl zvolen s. *Antonín Vašíček* z Brna, volební komise s. *Václav Pleskot* z Prahy a návrhové komise s. *Miloš Matyáš*.

Na to jednatel *M. Jelínek* přednesl zprávu ústředního výboru JČMF, v které byla zhodnocena činnost Jednoty za poslední tři roky. Její stručný obsah viz v příloze 1.

Zpráva o hospodaření Jednoty byla účastníkům sjezdu předložena písemně, a proto hospodář JČMF s. *M. Josifko* mohl k ní podat jen stručný výklad. Zpráva revizorů přednesená s. *O. Setzerem* doplňuje zprávu hospodářskou, vyslovuje souhlas s hospodařením Jednoty a navrhuje udělit ústřednímu výboru absolutorium.

Po podání těchto zpráv je zahájena diskuse ke všem dosud předneseným zprávám. Diskuse vyplnila zbytek dopoledního jednání a pokračovala odpoledne; účastnilo se jí přes dvacet delegátů. Diskuse se většinou týkala činnosti poboček, ústředních komisí obou olympiád a školení učitelů. Byla většinou popisná a informující a celkem málo hodnotící. Závažnějšími

diskusními příspěvky přispěli: s. *J. Slavík* z Prahy, který mluvil o činnosti mladých a žen v Jednotě, o vydávání odborné literatury apod., s. *M. Harant* ze Žiliny o práci poboček, o činnosti žilinské pobočky přenesené do okresů a o podchycení mladých; s. *R. Košťál* z Brna o přípravě oslav padesátiletého trvání pobočky v Brně a o fyzikální olympiádě, s. *L. Berger* ze Žiliny o spolupráci s ústavu pro další vzdělávání učitelů a o prázdninovém školení učitelů; s. *Štěpánský* z Ostravy o spolupráci pobočky s ostravským průmyslem; s. *František Jurga* z Košic o bohaté činnosti pobočky i o jejím styku se zahraničím; s. *J. Pospíšil* z Olomouce o fyzikální olympiádě; s. *J. Janovič* z Bratislavy o pořádání přednášek, kursů, seminářů bratislavské pobočky a další.

Po diskusi sjezd schvaluje zprávu ústředního výboru o činnosti Jednoty i zprávu hospodářskou a uděluje ústřednímu výboru absolutorium.

Přistupuje se k dalšímu bodu programu, a to k projednání návrhu na jmenování čestných členů Jednoty, který přednáší s. ak. *Vladimír Kořínek*, a k projednání návrhu na udělení vědeckých a pedagogických vyznamenání. Tento návrh přednáší s. *V. Pleskot*. Všechny přednesené návrhy jsou schváleny jednomyslně. Seznam čestných členů, jakož i vyznamenaných mladých vědeckých pracovníků a pedagogických pracovníků je uveden v příloze 2.

Po přestávce s. *V. Pleskot* podává sjezdu jménem ústředního výboru JČMF návrh na jmenování zasloužilých členů Jednoty a návrh na udělení čestných uznání. Oba návrhy byly sjezdem jednomyslně schváleny. Viz příloha 3.

Jednota udělením všech těchto vyznamenání a cen ocenila velkou práci mnohých členů Jednoty, kteří při svém jinak velkém pracovním zatížení obětavě a zdarma konají práci ve prospěch celku. Vyznamenaných je v tomto roce větší počet, neboť Jednota chtěla zdůraznit význam svého stoletého trvání a kromě toho nutno vzít v úvahu, že v udělování vyznamenání byla delší přestávka, takže např. sjezdu se mohl zúčastnit pouze jediný její žijící čestný člen s. akademik *Bydžovský*.

Na konci zasedání prvního dne sjezd projednal návrh statutu pro udílení vědeckých cen a návrh statutu cen pedagogických a tím rozhodl, že při každém řádném sjezdu Jednoty, tj. každým třetím rokem bude možno udělit jak ceny vědecké mladým pracovníkům, tak ceny pedagogické. Statuty jsou pouze nepatrně pozměněny vzhledem k statutům, podle kterých byly ceny udělovány letos. V některém z příštích čísel Pokroků budou oba statuty otištěny.

Večer prvního dne se delegáti zúčastnili i se svými manželkami společně večeře, která se konala také ve Sladkovského sále. Večere probíhala v srdečném přátelském ovzduší a k jejímu slavnostnímu lesku přispěla účast delegací sesterských společností ze zahraničí. Vedoucí delegací pronesli slavnostní přípitky, vážné i veselé, ale vždycky přátelské a srdečné. Seznam zahraničních delegací je uveden v příloze 4.

Druhý den dopoledne se konání sjezdu přeneslo do velké auly Karolina staroslavné pražské university, kde se konala jubilejní slavnost za účasti oficiálních hostů a představitelů veřejného a kulturního života. Bouřlivým potleskem byli při této slavnosti přivítáni: delegace Komunistické strany Československa a vlády ČSSR v čele s členem politického byra a místopředsedou vlády s. *Jaromírem Dolanským*, tajemník ÚV KSČ s. *Vladimír Koucký*, první náměstek ministra školství a kultury s. *Václav Křístek*, předseda Československé akademie věd s. akademik *František Šorm* a rektor Karlovy university s. *Jaroslav Procházka*, velvyslanci a zástupci velvyslanectví spřátelených států a zahraniční delegace.

Po přehrání československé státní hymny zahájil slavnost místopředseda JČMF s. *Michal Harant* za nepřítomného předsedu uvitáním přítomných. Slavnostní projev přednesl s. *VI. Kořínek*, který stručně, ale výstižně nastínil bohatou činnost Jednoty za uplynulých sto let.

V dalším průběhu byly předneseny projevy: s. akad. *Šorma* za Československou akademii věd, s. *Křístka* za ministerstvo školství a kultury, s. *Procházky* za Karlovu universitu a za vysoké školy; za sesterské zahraniční společnosti přednesli projevy prof. *A. C. Kuroš* ze Sovětského svazu (rusky) a akademik *G. Hertz* z NDR (německy). Protože všechny projevy budou uveřejněny v Pokrocích, zaznamenávám zde pouze jejich výčet.

Na to se ujmá slova s. *Dolanský*, jehož projev je otištěn v tomto čísle Pokroků na str. 262. Na závěr svého projevu předává s. *Dolanský* státní vyznamenání, jež propůjčil prezident republiky:

Řád práce

akademiku *Vladimíru Kořínkovi*, profesoru Karlovy university, úřadujícímto místopředsedovi Jednoty,

Vladimíru Hajkovi, profesoru vysoké školy technické v Košicích.

Vyznamenání za zásluhy o výstavbu

časopisu „Rozhledy matematicko-fyzikální“, který vychází 40 let pění Jednoty.

Medaili Jana Ámose Komenského

ministru *Františku Kahudovi*, předsedovi JČMF,

akademiku *Bohumilu Bydžovskému*,

in memoriam akademiku *Juraji Hroncovi*,

akademiku *Vojtěchu Jarníkovi*,

Miloslavu Valouchovi,

Františku Duškovi,

Pavlu Bartošovi,

Františku Vejsadovi.

Za vyznamenané se ke slovu přihlásil s. akademik *Bydžovský*, který v srdečném projevu poděkoval za udělení vysoké pocty, již se vyznamenaným dostalo.

Potom se ujmá slova s. akademik *Kořínek*, který oznamuje, že celostátní sjezd rozhodl, aby byly předány diplomy čestným členům na této jubilejní slavnosti. Šestnáct vyznamenaných předstupuje a za zvuků slavnostní fanfáry dostávají diplomy a stříbrné jubilejní medaile.

V závěru slavnosti hraje kvarteto matematicko-fyzikální fakulty Karlovy university (*J. Horák, J. Jarník, K. Drbohlav, A. Zátopek*) Smyčcový kvartet A-dur od Jana Zacha.

Předsedající slavnosti s. *Harant* ohlašuje skončení pořadu jubilejní slavnosti, děkuje všem přítomným za účast a za přátelství, které projevíli Jednotě při jejím významném jubileu.

Písni práce je celá slavnost ukončena.

Odpolední jednání sjezdu se opět přeneslo do Sladkovského sálu Obecního domu. Dopolední slavnosti skončila první část sjezdu, v které se hodnotila vykonaná práce, patřící již vlastně historii. V další části se sjezd zabýval budoucností Jednoty; projednal plán činnosti, schválil některé změny organizačního řádu JČMF, stanovil výši příspěvků a další den provedl volbu nových orgánů Jednoty.

Návrh plánu činnosti přednesl s. *M. Valouch*. Na základě dosavadních zkušeností doporučuje pokračovat v dosavadní činnosti ještě s větší plánovitostí a systematičností. Jednota i dále bude rozvíjet svou činnost ve dvou hlavních směrech: podporovat rozvoj vědecké práce a přispívat ke zvyšování úrovně vyučování matematice a fyzice. V dalším s. *Valouch* nastínil úkoly ústředních komisí, zvláště komise matematické a fyzikální, úkoly našich časopisů, úkoly obou soutěží matematické olympiády a fyzikální olympiády a úkoly našich poboček. O návrhu plánu činnosti referují jen stručně, neboť po diskusi byl plán v podstatě přijat a vtělen do rezoluce sjezdu, jež je otištěna na str. 259 tohoto čísla Pokroků.

O změnách organizačního řádu referoval opět s. *Valouch*. Změny se hlavně týkají složení ústředního výboru a jeho předsednictva, neboť zvýšená činnost Jednoty si vyžádala jednak zapojení většího počtu členů do ústředních orgánů, jednak jiné metody práce než dosud. Ústřední orgány, tj. ústřední výbor, jeho náhradníci a revizoři tvoří sbor 50 lidí, v kterém, jak ukázala

nutnost, musí být zapojeny ústřední komise, pobočky, náš tisk apod. Počet členů ústředního výboru se zvyšuje z 24 na 30 a počet předsednictva ze 7 na 13. Větší počet členů předsednictva umožňuje, že jsou v něm nyní po provedení nové volby zastoupeny kromě hlavních funkcionářů i 4 předsedové hlavních komisí, redaktor Pokroků a 2 zástupci ze Slovenska. Počet místopředsedů se zvětšil na čtyři s tím, že každý místopředseda bude spravovat jeden důležitý úsek činnosti Jednoty.

Na závěr odpoledního jednání přednesl hospodář s. *Josífko* návrh na stanovení členského příspěvku u činného člena na 30 Kčs ročně. Zvýšení příspěvků se odůvodňuje nutností, aby členský časopis Pokroky byl postaven na zdravý finanční základ. Zvýšení bylo předem dáno k diskusi pobočkám, které se k návrhu vyslovily kladně.

Večer druhého dne se konalo přátelské setkání pořádané ministrem školství a kultury. Setkání se konalo v hotelu International za účasti zahraničních hostů.

Poslední den sjezdu byl zahájen diskusí k předneseným návrhům z minulého dne. Diskuse se zúčastnilo více než 15 členů, kteří hovořili o činnosti Jednoty. Diskutující se však málo zaměřili na plán činnosti.

Po závěru diskuse byly slavnostně odevzdány diplomy a medaile zasloužilým členům a bylo vyhlášeno udělení vědeckých a pedagogických vyznamenání.

Zprávu mandátové komise přednesl její předseda s. *A. Vašíček*. Konstatoval, že sjezdu se účastní 114 delegátů s hlasem rozhodujícím kromě asi 50 dalších účastníků. Sjezd je schopen usnášení. Proto bylo postoupeno k dalšímu bodu programu, ke zprávě volební komise a k volbě předsedy a vedoucích orgánů Jednoty.

Zprávu volební komise podal s. *V. Pleskot*, který ve stručnosti řekl: Při sestavování návrhu kandidátky vycházelo předsednictvo z usnesení ústředního výboru, aby předsednictvo a ústřední výbor byly rozšířeny na větší počet členů, aby se tak mohl změnit styl řízení práce, jak již o tom bylo hovořeno. Při sestavování návrhu kandidátky se vycházelo z těchto zásad:

1. aby v ústředním výboru byli někteří vedoucí pracovníci poboček a ústředních komisí;
2. aby do ústředního výboru přišli noví a mladí pracovníci, zejména z oboru fyziky;
3. aby byla dostatečně zajištěna kontinuita odstupujícího a nového výboru.

Volební komise přezkoumala navrhovanou kandidátku, provedla dvě změny a konstatovala, že uvedené zásady jsou v mezích možností plněny. Z vedoucích orgánů odchází asi jedna třetina členů, někteří na vlastní žádost z důvodů zdravotních nebo pracovních, někteří pracovníci byli zaměněni jinými; šlo většinou o matematiky, kteří byli nahrazeni fyziky, aby se tak vliv fyziků v Jednotě více uplatnil.

Vedoucí orgán Jednoty se nyní skládá z 50 členů, tj. z 30 členů ústředního výboru, z 15 náhradníků ÚV, ze 3 revizorů a z 2 náhradníků revizorů.

Zastoupení podle pracovišť je v navrhované kandidátce toto:

z vysokých škol	29, tj. 58 %,
z pracovišť ČSAV	6, tj. 12 %,
ze středních škol a pedagogických institutů	11, tj. 22 %,
ze školských úřadů	4, tj. 8 %.

Podle věku jsou členové na kandidátce zastoupeni:

do 30 let	1, tj. 2 %,
30—40 let	9, tj. 18 %,
40—50 let	10, tj. 20 %,
50—60 let	25, tj. 50 %,
přes 60 let	5, tj. 10 %.

Z toho je 26 matematiků a 24 fyziků.

U nových členů, kteří jsou nově návrhováni na kandidátní listinu, přečetl s. *Pleskot* jejich charakteristiku. Potom byly provedeny volby. Jednomyslně byl předsedou Jednoty zvolen dosavadní předseda s. *Fr. Kahuda*, ministr školství a kultury. Stejně tak jednomyslně byla schválena kandidátní listina. (Příloha 5.)

Posledním bodem jednání byla zpráva návrhové komise a schválení rezoluce o plánu činnosti Jednoty v dalším období. Zprávu přečetl s. *M. Matyáš*, předseda návrhové komise. Zpráva byla zpracována na základě podkladů ústředního výboru a podle diskuse, jež během třídního jednání na sjezdu proběhla. Rezoluce byla jednomyslně schválena.

Na závěr sjezdu předsedající s. ak. *Kořínek* poděkoval všem, kteří se o zdar sjezdu zasloužili, zvláště předsedovi jubilejní komise s. *Valouchovi*, předsedovi komise pro vyznamenání a komise volební s. *V. Pleskotovi*, předsedovi propagační komise s. *Menšíkovi* a pracovnícím v sekretariátu JČMF. S přáním všeho nejlepšího sjezd ukončil.

Třídní zasedání Jednoty skončilo. Toto zasedání je významným mezníkem v dějinách Jednoty. Účastníci si toho byli vědomi, pozorně sledovali jednání, živě se zúčastňovali diskusí. Diskuse pokračovaly i o přestávkách, při obědích a při večerních slavnostech. Vyměňovaly se zkušenosti mezi zástupci poboček, ústředních komisí, navazovala se nová přátelství a stará se utužovala. Všichni účastníci s uznáním hovořili o dokonale zajištěné organizaci sjezdu a z rozhovorů lze soudit, že byli spokojeni i s jeho programem.

Z celého průběhu sjezdu a z účasti, s jakou sjezd pozorovala veřejnost a vedoucí pracovníci vědeckého, školského a politického života, je zřejmé, že Jednota hraje důležitou úlohu v životě našich národů a že její úkoly i nadále porostou.

Jistě všichni přejeme Jednotě mnoho obětavých a zkušených pracovníků, kteří by její činnost úspěšně řídili i v budoucnosti.

Výtah ze zprávy ÚV JČMF o činnosti Jednoty za poslední tři roky

Příloha I

Zatímco první třiletí po reorganizaci Jednoty, tj. v letech 1956 až 1959, bylo věnováno převážně upevnění členské základny a organizačnímu zajištění, např. vybudování poboček, bylo druhé třiletí věnováno zkvalitnění vnitřní práce v Jednotě. Hlavní směrnicí pro náš život byla rezoluce I. sjezdu, kde jsme si uložili tyto dva základní úkoly:

- a) všestranně pomáhat při výstavbě našeho nového socialistického školství,
- b) podporovat rozvoj matematiky a fyziky tak, aby se staly základem technického pokroku v naší vlasti.

Dříve než začneme hodnotit, jak jsme přispěli k realizaci těchto úkolů, musíme konstatovat, že úkoly jsme vybrali správně a že zůstávají stále aktuální i po XXII. sjezdu KSSS a že jsou potvrzeny i politicko-ekonomickým vývojem v naší zemi.

Plnění těchto dvou úkolů charakterizuje převážně činnost Jednoty v tomto třiletém období.

- a) Ústřední pedagogická komise pro matematiku a ústřední pedagogická komise pro fyziku byly dobudovány a jejich činnost se rozvíjela mnoha směry.

- b) Uspořádali jsme několik konferencí vědeckých i pedagogických, které řešily závažné otázky vědy a pedagogiky a umožňovaly vzájemný styk mezi pracovníky.

- c) Pobočky, zvláště na Slovensku, začaly pořádat nejprve pokusně a vloni již v širším měřítku letní kurzy pro učitele matematiky a fyziky.

- d) Velkou pozornost jsme věnovali našemu členskému časopisu *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie*. Snažili jsme se, aby lépe vyhovoval potřebám naší společnosti. Obdobně jsme pečovali i o *Rozhledy*.

- e) Úspěšně se rozvíjel náš styk se sesterskými společnostmi v zahraničí. Máme sjednány smlouvy s několika společnostmi a ty se podle konkrétních dohod plní.

f) Konečně v tomto třiletí se upevnila naše členská základna. Počet členů stále rostl. K větší aktivitě v náboru nových členů došlo pro přijetí náborové kampaně, jak se usnesl ÚV na své schůzi na podzim 1960. Pobočky se podle přijatého plánu zavázaly, že získají do zahájení jubilejního sjezdu 540 nových členů. Nábor byl úspěšně splněn, neboť jsme získali celkem 850 členů, takže plán jsme splnili na 157 %. Zvláště úspěšně si vedly pobočky Praha, České Budějovice, Ústí n. L. a všechny pobočky slovenské; všechny tyto pobočky překročily plán téměř o 100 %.

Přehled o počtu členů Jednoty od r. 1862 udává tabulka:

1862	1872	1882	1892	1902	1912	1932	1956	1958	1960	1962
15	505	495	462	860	1000	1762	1370	1703	2189	2649

Složení členstva podle zaměstnání:

učitelé středních škol a školští pracovníci . .	50%
učitelé vysokých škol	30%
pracovníci vědeckých ústavů	8%
studenti	6%
ostatní	6%

Od posledního sjezdu jsme zřídili další pobočku v Trnavě, která v krátké době získala značný počet členů zvláště mezi studujícími. Kromě toho se oddělila pobočka v Bratislavě od slovenského výboru a zvolila si samostatné vedení. V této době jsme právě zahájili zřízení nové pobočky v Karlových Varech, jejíž ustavující schůze se bude konat v příštím měsíci. Jednota má tedy celkem 21 poboček s celkovým počtem 2649 členů.

I když počet členů Jednoty a počet poboček není rozhodující pro její činnost, přece jen velmi podstatně ovlivňuje její možnosti. Jsme přesvědčeni, že je proto správné, jestliže jsme těmto organizačním otázkám věnovali dostatek pozornosti. Stálý, pravidelný růst počtu členů svědčí o zdravém růstu a správném zaměření činnosti Jednoty.

Možnosti v získávání dalších členů nejsou zdaleka vyčerpány. Ještě stále máme velké zdroje v pracovních vědeckých ústavů, v učitelích na vysokých školách, jakož i v učitelích všeobecně vzdělávacích a odborných škol. Zdá se, že se nám dosud nepodařilo zcela podchytit mladé vědecké pracovníky, a tento nedostatek se nám jeví zvláště v oboru fyzikálních věd. Patrně jsme pro ně nedovedli najít vhodný způsob činnosti a uplatnění v Jednotě, což se bude musit napravit v příštím období.

Činnost ústředního výboru a jeho předsednictva a činnost slovenského výboru

ÚV pracoval po celé období ve zvoleném složení. Stalo se již tradicí, že se scházel dvakrát ročně na jarním a podzimním zasedání. Přehlédl a zhodnotil vždy práci za uplynulé období, sledoval práci poboček i ústředních komisí a rozhodoval o zásadních otázkách, které mu podle organizačního řádu příslušely.

Činnost Jednoty řídilo mezi schůzemi ústředního výboru předsednictvo. K projednávání některých otázek zvalo předsednictvo na své schůze předsedy ústředních komisí, jichž se projednávají otázky týkaly, a též předsedy velkých poboček.

Předsednictvo se snažilo, aby pracovalo v těsném styku s ústředními komisemi a s pobočkami. Osvědčovalo se svolávat aspoň jednou ročně předsedy a jednatele všech poboček, jakož i předsedy ústředních komisí na společnou schůzi, kde se projednaly závažné otázky Jednoty a vyměnily se vzájemné zkušenosti.

Poslední sjezd Jednoty v r. 1959 uložil ve své rezoluci ústřednímu výboru, aby zajistil důstojné oslavy stého výročí Jednoty. Proto kromě obvyklé činnosti ústřední výbor a jeho předsednictvo velmi intenzivně připravovaly akce pro celý jubilejní rok. O nich je zpráva na jiném místě. Pro přípravu jubilejního roku jsme zřídili jubilejní komisi pod předsednictvím s. *M. Valoucha*, který se této funkce ujal s velkým elánem a obětavostí.

Práce ústředního výboru i předsednictva je usnadněna dobrým obsazením kanceláře ústředí třemi zaměstnanci. Jen s velkým úsilím a vypětím všech sil zdolávají velkou práci, která se na ně v jubilejním roce naválila.

Slovenský výbor pokračoval i v tomto období v řídicí činnosti slovenských poboček, a to podle usnesení celostátního sjezdu JČMF, podle pokynů ústředního výboru, jakož i na základě vlastních usnesení. Scházel se pravidelně dvakrát ročně — na jarním a podzimním zasedání. Často zval na svá zasedání i tajemníky poboček. Přijal řadu usnesení, která v kladném smyslu ovlivnila život a práci Jednoty. Mimo pravidelná zasedání konaly se také schůze tajemníků poboček. Z iniciativy SV a poboček se konalo např. 15 prázdninových školení v r. 1961 na počet 40. výročí založení KSČ a k zahájení oslav jubilea Jednoty. Slovenský výbor plně podporoval pobočky při spolupráci s ústavu pro další vzdělávání učitelů. Tato účinná spolupráce přinesla oběma stranám velké úspěchy ve prospěch společného cíle — zvyšování kvality učitelů všech stupňů škol.

Slovenský výbor se podílel na přípravách všech celostátních konferencí pořádaných JČMF a je také zastoupen v redakcích časopisů *Rozhledy* a *Pokroky*. Slovenský výbor upustil od vytváření vlastních komisí pedagogických a vědeckých, neboť se domnívá, že tyto problémy je nutno řešit celostátně. Bude však třeba práci v komisích zesílit a na slabších úsecích zjednat nápravu.

Činnost poboček

Reorganizovaná Jednota změnila podstatně styl své práce tím, že její činnost se více přibližovala členům. Vlastní činnost Jednoty probíhá v pobočkách. Již jsme se zmínili, že podle potřeby byly zřízeny některé další pobočky, kde k tomu byly příznivé podmínky.

Pobočky jsou řízeny ústředím v zásadních věcech, jinak však žijí podle svých potřeb a situace. Plánují svou činnost, mají svůj rozpočet a záleží jen na tom, jaké pracovníky si zvolí do svých výborů a jak iniciativně pracují. Každá pobočka má v oblasti své působnosti několik okresů. Ukazuje se, že to bývá oblast značně rozsáhlá a že v některých případech není možné rozvíjet činnost jen v místě pobočky, ale že činnost, např. pořádání přednášek, musí být přenesena i do okresů. Tímto způsobem začínají pracovat některé pobočky, např. pobočka v Žilině a v Středočeském kraji, a získávají tím dobré zkušenosti.

Zdá se, že na pořadu dne je také zřizování skupin na pracovištích některých vysokých škol, na pracovištích Akademie apod.

Činnost slovenských poboček je obsahově různorodá a problematika se neustále rozšiřuje. Pro nejmladší vědecké pracovníky pořádají se semináře s vědeckou problematikou (Bratislava 1, Žilina 4, Zvolen 1, Košice 1, Prešov 1), konají se přednášky s vědeckoodbornou tematikou, zvláště v městech s vysokými školami. V okresních městech jsou přednášky s metodickoodbornou náplní, na závodech a pro odborníky techniky se konají přednášky popularizační a z aplikované matematiky a fyziky. Prázdninová školení často obsahují přednášky z nejmodernějších úseků fyziky a matematiky, přednášky ideově odborné, ale i s metodickou a didaktickou náplní.

Jako přednášející hostují často i členové Jednoty z českých krajů. Naproti tomu členové ze Slovenska se účastní celostátních akcí pořádaných Jednotou. Tak Jednota velmi účinně pomáhá utužit morálně politickou jednotu Čechů a Slováků.

Vedle kvantitativního růstu činnosti v pobočkách je třeba vidět i další kvalitativní růst. Přednášek se nezúčastňují jen členové Jednoty, mnoho účastníků je také z řad studentů, praktiků i učitelů nečlenů. Činnost poboček se dále cílevědomě přenáší do okresů. Například pobočka v Žilině má celoroční plán akcí v 8 městech v okruhu své působnosti, s 5 až 7 přednáškami

ročně; tento plán se nejen plní, ale i překračuje, neboť účastníci žádají další přednášky. Účast na těchto přednáškách je často značná (50 až 60 účastníků).

Nadále také pokračují přednášky v řeči ukrajinské a maďarské.

Ústřední komise

Ze zprávy ÚV jsou zde vypuštěny ty komise, o nichž byly podány zprávy v Pokrocích v posledních několika číslech.

Vědecká komise pro matematiku se omezila za poslední tři roky své činnosti výhradně na zajišťování přednášek z matematiky, z matematických aplikací a z historie matematiky konaných pod záštitou JČMF za spoluúčasti matematicko-fyzikální fakulty Karlovy university a Matematického ústavu Československé akademie věd. Tato přednášková činnost se omezovala na vědecké výsledky našich pracovníků a na přednášky konané zahraničními hosty. O tuto činnost, ať již šlo o domácí přednášející nebo o cizince, se starali s. *F. Nožička* jako předseda komise, s. *M. Fiedler* a s. *J. Král*. Přednášky se konaly po celý rok s výjimkou prázdnin, svátků a období pololetních zkoušek, a to pravidelně každý týden (až na malé výjimky). Pokud jde o počet návštěvníků jednotlivých přednášek, lze říci tolik, že zájem, který byl uspokojivý ještě před dvěma a třemi roky, v poslední době poklesl, a pohybuje se v rozmezí 5 až 20 návštěvníků. To je především zaviněno tím, že vedoucí vědečtí pracovníci jsou plně zaneprázdněni různými povinnostmi a zbývá jim pro jejich vlastní zájmy jen málo času. Matematická komise pomáhala také v mnoha případech zajistit přednášky ve venkovských pobočkách. Zajistila přednášejícího ovšem jen tehdy, pokud byla pobočkou k tomu vyzvána.

Náplň přednášek i rozdělení tematiky vyhovovalo veřejnosti, neboť nepřicházely připomínky ani návrhy na změnu náplně.

V celkovém hodnocení činnosti matematické komise za uplynulá tři léta lze říci, že činnost komise se omezovala pouze na organizační zajišťování přednášek.

Předsednictvo i ústřední výbor došly k názoru, že zaměření, které bylo komisi dáno, nevyhovuje nyní potřebám Jednoty, a proto bude nutno vymezit její práci jinak a provést reorganizaci jejího složení. Matematická komise se musí stát vrcholným poradním orgánem pro matematiku jako vědu v plném rozsahu.

Fyzikální komise Na počátku r. 1959 byly organizovány dva cykly přednášek. Cyklus všeobecných přednášek, který měl za úkol srozumitelnou formou seznamovat posluchače s novými výsledky v širších oborech fyziky; byl určen především pro učitele středních škol a další zájemce, kteří přímo v tomto oboru nepracují. Druhý cyklus, cyklus speciálních přednášek, byl věnován aktuálním otázkám těch oborů, jež jsou řešeny na našich fyzikálních pracovištích. Tyto přednášky měly úroveň vědeckých seminářů a byly konány ve spolupráci s ČSAV, pražskými vysokými školami a resortními výzkumnými ústavy. Do tohoto cyklu byla též zařazována vystoupení vynikajících zahraničních fyziků, kteří navštívili ČSSR. Tato akce měla poměrně dobrý ohlas, takže zvláště několik prvních přednášek všeobecného cyklu s přitažlivými tématy mělo velmi dobrou návštěvu (40—50 posluchačů).

Aby nedocházelo ke křížení činnosti s pražskou pobočkou, bylo r. 1960 rozděleno organizování přednášek takto: všeobecný cyklus zajišťovala nadále pražská pobočka, kdežto fyzikální komise se soustředila na pořádání speciálních přednášek. Celkový počet přednášek uspořádaných fyzikální komisí lze stručně shrnout takto:

r. 1959	20 přednášek,
1960	23 přednášek, průměrná účast 15—25 osob,
1961	15 přednášek.

Přednášky význačných zahraničních odborníků tvoří téměř polovinu uvedeného počtu.

Ve snaze podpořit přednáškovou činnost poboček vypracovala fyzikální komise seznam 24 přednášek s všeobecnou i speciálnější tematikou: pro každou přednášku zajistila několik referentů z řad odborníků. Všem pobočkám byl tento seznam poslán a bylo jim nabídnuto, že fyzikální komise jim na požádání zajistí přednašeče. O tyto přednášky projevil však pobočky nepatrný zájem. Spojení fyzikální komise s pobočkami nebylo dostatečné. Komise nebyla soustavně o jejich činnosti informována a nemohla se proto podílet na usměrňování této činnosti.

Fyzikální komise se podílela na organizování odborných sjezdů a konferencí pořádaných Jednotou. Sledovala práci přípravných výborů a kontrolovala stav přípravných prací.

Komise se také podílela na vypracování návrhů na účast našich členů na zahraničních konferencích a naopak podávala návrhy na pozvání některých zahraničních fyziků ke krátkému pobytu u nás.

Vcelku je nutno říci stejně jako u matematické komise, že zaměření komise bylo příliš úzké a že nevyhovuje nyní potřebám Jednoty. Proto ÚV se rozhodl dát této komisi jiné, rozsáhlejší úkoly. Má se stát pro Jednotu vrcholným poradním orgánem v otázkách fyziky jako vědy.

Ve zprávě ústředního výboru JČMF se dále hodnotila činnost ústředních komisí, o jejichž práci jsou čtenáři informováni dostatečně jinak. Proto zde neuvádíme informace o ústřední pedagogické komisi pro matematiku a fyziku, o obou terminologických komisích, o komisích pro letní kursy a o ústředních výborech pro matematickou a fyzikální olympiádu.

Časopis Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Ústřední výbor i jeho předsednictvo se pravidelně obíralo členským časopisem Jednoty, který je jedním z nejdůležitějších činitelů, neboť spojuje pravidelně všechno její členstvo. O zaměření časopisu byla přijata r. 1958 ústředním výborem rezoluce, která určila, že časopis má informovat čtenáře o pokrocích matematiky, fyziky a astronomie, má přinášet závažné články o vyučování matematice a fyzice a má zevrubně sledovat činnost Jednoty.

Uskutečňování této rezoluce naráželo a stále naráží na značné obtíže. V roce 1959 a 1960 si redakce vypomáhala tím, že přetiskovala odborné články z cizí literatury. Některé byly velmi dobře voleny, jako např. článek Boltjanského o topologii nebo Landisův článek o délce křivky, články pojednávající o pokrocích fyziky, články o filosofických otázkách matematiky a fyziky aj. V tomto období bylo poměrně málo článků od domácích autorů, takže čtenáři byli nedostatečně informováni o situaci u nás a časopis byl zcela odtržen od činnosti Jednoty.

Ročník 1961 vedla nová redakční rada s vedoucími redaktory *E. Kraemerem* a *M. Matyášem*. V té době také z důvodů finančních jsme museli snížit rozsah časopisu na polovinu, a tím byly značně omezeny jeho možnosti. Nová redakční rada se snažila od svého jmenování realizovat úkoly dané rezolucí. Vypracovala tematický program, který se zatím daří lépe plnit ve fyzice než v matematice. Pro fyziku je již vybudován okruh přispívatelů, zatím aspoň v českých krajích. V matematice se zatím podařilo soustředit jen některé přispívatele v Brně. Články týkající se vyučování matematice a fyzice jsou zatím nesoustavné a chybí pevná linie této části Pokroků. Stejně tak nesoustavné jsou recenze, a to jak knih odborných, tak učebnic. Zvláště uniká pozornosti učebnicová metodická literatura Sovětského svazu, NDR a Polska, jež je u nás snadno přístupná a jež by se mohla stát dobrým pomocníkem našich učitelů. Značným nedostatkem doposud je, že časopis má pouze malý styk se Slovenskem. V tomto směru bude nutno redakční radu doplnit.

Úroveň časopisu budeme stále zvyšovat. Zdá se, že k tomu budeme muset užít i všech čtyř hlavních komisí, tj. obou komisí vědeckých a obou komisí pedagogických. Hodnocení časopisu, pomoc při vypracování tematického plánu, jakož i zajišťování vhodných článků musí se stát jedním z hlavních úkolů všech čtyř komisí a patrně i větších poboček. Redakce se bude také právem obracet o pomoc na všechny členy ústředního výboru a jiné vedoucí pracovníky.

Časopis Rozhledy matematicko-fyzikální

vydává Státní pedagogické nakladatelství z pověření MŠK. Po stránce obsahové má časopis na starosti Jednota. Je to starý časopis Jednoty s mnohaletou tradicí. Nyní dovršuje jubilejní 40. ročník. Až dosud vykonal mnoho záslužného mezi studenty, kteří se zajímají o matematiku a fyziku a pro které je určen. Od r. 1957, kdy časopis opět přešel pod správu Jednoty, vede jej s. *M. Menšík* a s. *O. Setzer* jako výkonný redaktor.

Rozhledy přináší články z novějších oborů matematiky a fyziky a články, které poněkud rozšiřují učivo střední školy. V poslední době se věnují více i oběma soutěžím, matematické a fyzikální olympiádě. Kromě toho pokračují ve své tradici a uveřejňují příklady k řešení z matematiky, fyziky a deskriptivní geometrie. Nejlepší řešitelé jsou pak každým rokem odměňováni knihami.

V r. 1960 svolala Jednota spolu s MŠK zástupce učitelů ze všech krajů, aby s nimi zhodnotila úroveň Rozhledů. Učitelé v podstatě vyslovili souhlas s úrovní časopisu, i když měli dosti připomínek k jeho zlepšení. Zdá se, že budeme muset Rozhledy hodnotit pravidelně a soustavně, a to jak v pobočkách, tak i v některých ústředních komisích.

Zatím se Rozhledy jeví jako časopis ne dost poutavý a zajímavý. Na nestejně úrovni jednotlivých čísel je vidět, že Rozhledy nemají tematický plán vypracovaný na delší dobu, který by se cílevědomě uskutečňoval. Zdá se, že zvláště část fyzikální je v časopisu slabší.

Odběr Rozhledů neustále kolísá. Je to způsobeno hlavně tím, že každým rokem asi třetina odběratelů — žáků středních škol — končí středoškolská studia a v odběru časopisu zpravidla nepokračuje. Je proto nutno každý rok v září provádět nábor nových odběratelů, což se pro neschopnost PNS uskutečňuje jen s největšími obtížemi. Nyní vycházejí Rozhledy v nákladu asi 6500 výtisků.

Rozhledy získaly čtenáře i v zahraničí. Provádějí výměnu publikací s některými obdobnými časopisy v cizině. Bylo o nich kladně referováno v sovětské „*Matematice ve škole*“ a v časopisu „*Archimedes*“ v Německé spolkové republice.

Styk se zahraničím

Jednota v posledním období navázala přátelské styky s některými sesterskými společnostmi v lidově demokratických státech. Již v dubnu 1960 byla uzavřena a podepsána s německou společností fyzikální v NDR smlouva, podle které se vzájemně zavazujeme

- a) čas od času pořádat společné porady a konference, jež se budou zabývat otázkami vědy nebo vyučování,
- b) sjednávat účast vědeckých pracovníků na konferencích druhé strany,
- c) ujednávat výměnu delegací za studijními účely,
- d) podněcovat výměnu studentů a mladých pracovníků,
- e) vyměňovat si vzájemně své publikace.

Tato rámcová smlouva je konkretizována na každý rok dohodou, v níž je vždy určen počet delegátů a počet dní pobytu, jež je možno v roce uskutečnit. Dohodu se daří plnit za finanční podpory MŠK a částečně i ČSAV. Tato smlouva se stala vzorem pro uzavření smluv s dalšími společnostmi.

V září 1961 jsme uzavřeli obdobnou smlouvu s polskou společností fyzikální a v říjnu 1961 s maďarskou společností fyzikální. V lednu 1962 byla v Praze podepsána smlouva s maďarskou společností matematickou. Uzavření obdobných smluv se dojednává s polskou společností matematickou, s bulharskou matematicko-fyzikální společností a s obdobnou společností rumunskou. S bulharskou matematicko-fyzikální společností bude podepsána smlouva právě při příležitosti tohoto sjezdu.

Účasti oficiálních delegátů ze zahraničních společností využijeme k tomu, že uspořádáme společnou poradu, na které projednáme konkrétní možnosti vzájemné spolupráce. Již nyní se jeví sjednání smluv s některými společnostmi jako účelné, neboť se Jednotě podařilo vyslat již značný počet delegátů na vědecké a pedagogické konference do NDR, Maďarska a Polska a naopak jsme z těchto zemí přivítali vzácné hosty na některých našich konferencích.

O rozvoj mezinárodních styků Jednoty se velmi zasloužil s. *M. Valouch*; v posledním roce mu pomáhá pro obor matematiky s. *Švec* z Prahy.

Přicházíme k závěru zprávy. Pokusili jsme se v ní přehlédnout a zhodnotit přínos Jednoty za poslední tři roky. Přes její rozsáhlost jsme ani z daleka nepodali vše, co bylo hodnotného vykonáno.

Od reorganizace Jednoty v roce 1956 uplynula teprve dvě funkční období. Jednotě se podařilo za tuto dobu pevně zakotvit ve všech krajích našeho státu a podchytit prostřednictvím poboček mnoho pracovníků a učitelů matematiky a fyziky různých kategorií. Počet členů vystoupil na nebývalou výši a stále roste.

Činnost Jednoty se rozrostla mnoha směry a úroveň práce se dále zkvalitňovala. Zkušenost ukázala, že zaměření činnosti Jednoty je správné. Jsme přesvědčeni, že naše pomoc vědě a školství našeho státu a naší socialistické společnosti není nevýznamná a že se nám podařilo splnit některé důležité úkoly. Jsme si však také vědomi našich nedostatků a vyvineme jistě velké úsilí, abychom je v příštím období překonali. Máme k tomu dobré předpoklady. V Jednotě je nyní soustředěno mnoho nadaných i obětavých pracovníků ochotných k dobrovolné a společensky významné práci a naše strana a vláda projevují nyní mimořádný zájem o matematiku a fyziku a o jejich vyučování.

Jistě učiníme vše, co je v našich silách, aby Jednota významnou měrou přispěla k budování šťastné a spravedlivé socialistické společnosti v naší vlasti.

Čestní členové, vědecká a pedagogická vyznamenání

Příloha 2

1. Čestnými členy byli jmenováni: *Otakar Borůvka, Josef Holubář, Dionýz Ilkovič, Vladimír Knichal, Karel Koutský, Josef Novák, Václav Pleskot, Štefan Schwarz, Jan Srb, Bedřich Šalamon, Bohumil Šternberk, Viktor Teissler, František Veselý, Josef Zahradníček, Ladislav Zachoval, Rudolf Zelinka.*

2. Členové, jimž byla udělena vědecká vyznamenání:

I. stupeň: *Miroslav Fiedler, Miloš Ráb, Alois Švec.*

II. stupeň: *Bohumil Cenkl, Vlastimil Dlab, Ladislav Dunajský, Michal Greguš, František Lukeš, Valter Šeda.*

3. Členové, jimž byla udělena pedagogická vyznamenání:

I. stupeň: *František Balada* in memoriam, *Marta Chytilová, Emil Mastný* in memoriam, *Bohumil Průšek* in memoriam, *Ján Vanovič.*

II. stupeň: *Emil Andrejkovič, Antonín Bělař, Josef Konrád, Josef Svoboda, Miroslav Špaček, Ladislav Šreffko, Jan Tesař, Jaroslav Vachek, Bohumil Vlach.*

Zasloužilí členové a čestná uznání

Příloha 3

1. Zasloužilými členy byli jmenováni:

František Běloun, Ladislav Berger, Anton Dubec, Josef Fuka, Bohumil Hacar, Michal Harant, Bedřich Havelka, Karel Hruša, Miloš Jelínek, František Jurga, Emil Kašpar, Milan Kolibiar,

Emil Kraemer, Jaromír Linhart, Miroslav Menšík, Cyril Palaj, Evžen Říman, Ota Setzer, Josef Slavík, Václav Štěpánský, Alois Urban, Antonín Vašíček.

2. Členové, jimž bylo vysloveno čestné uznání:

Josef Andrys, Josef Bajan, Josef Baraník, Josef Bartůněk, Jiří Beránek, Otto Berka, Jarolím Bureš, Juraj Dubinský, Jaroslav Feifer, Josef Filip, Ján Fischer, František Fišer, Ondrej Gábor, Adolf Heinisch, František Hradecký, Konrád Hofman, Stanislav Horák, Anton Huťa, Jozef Chavko, Ján Jakubík, Václav Janovec, Marcel Josífko, Ernest Jucovič, Ludvík Kapička, Tomáš Klein, Bohdan Klimeš, Vojtěch Knor, Josef Korous, Julius Krmešský, František Krňan, Rostislav Košťál, František Krsek, Jiří Kůst, Miroslav Laitoch, Oldřich Lanta, Jan Laštovka, František Lehar, Oldřich Lepil, Jaromír Maláč, Zdeněk Málek, František Mašek, Václav Müller, František Navara, Miroslav Němec, František Nožička, Emanuel Pavlata, Josef Pírek, Jaroslav Pospíšil, Karol Rován, Vladimír Rudolf, Juraj Szabó, Andrej Strečko, Josef Škrášek, Bedřich Šofr, Ladislav Thern, Karol Trnovský, Jan Vyšín, Miloslav Zedek, Josef Zieris, František Živný.

Složení zahraničních delegací

Příloha 4

Bulharsko

Bulgarsko fyziko-matematicesko družestvo:
doc. *Petko Ivanov Petkov*, předseda společnosti,
prof. *Petr Georgijev Paunov*, místopředseda společnosti.

Maďarsko

Bolyai János Matematikai Társulat:
prof. *P. Turán*, předseda společnosti,
prof. *St. Fenyő*, předseda zahraniční komise společnosti.
Eötvös Loránd Fizikai Társulat:
prof. *Gyulai*, člen Maďarské akademie věd, předseda společnosti,
prof. *Albert Kónya*, člen koresp. Maďarské akademie věd, místopředseda společnosti,
prof. *György Szigeti*, člen Maďarské akademie věd, generální sekretář společnosti.

Německá demokratická republika

Physikalische Gesellschaft in der D. D. R.:
prof. *Gustav Hertz*, člen Německé akademie věd, člen ČSAV, nositel Nobelovy ceny, Staliny a národní německé ceny, člen předsednictva společnosti.

Polsko

Polskie Towarzystwo Matematyczne:
prof. *Roman Sikorski*, místopředseda společnosti.
Polskie Towarzystwo Fizyczne:
prof. *Aleksander Jablonski*, člen Polské akademie věd, místopředseda společnosti,
prof. *Włodzimierz Scisłowski*, sekretář společnosti.

Rumunsko

Societatea de sciinte matematice si fizice din R. P. R.:
prof. *Ch. D. Simionescu*, člen předsednictva společnosti,
doc. *Tiberiu Roman*, generální sekretář společnosti.

Sovětský svaz

Moskovskoje matematiceskoje občestvo:
prof. *Aleksandr Gennadijevič Kuroš*, místopředseda společnosti.

U členů předsednictva ÚV jsou uvedeny jejich funkce tak, jak byly rozděleny při první schůzi ÚV JČMF po skončení sjezdu.

Předseda: *František Kahuda*, Praha.

Místopředsedové: *Miloslav Valouch*, Praha, úřadující místopředseda a místopředseda pro věci zahraniční, ak. *Vladimír Kořínek*, Praha, místopředseda pro otázky vědy, *Miloš Jelinek*, Praha, místopředseda pro otázky pedagogické, *Michal Harant*, Žilina, místopředseda pro otázky Slovenska.

Ústřední sekretář: *František Běloun*, Praha.

Ústřední hospodář: *Marcel Josífko*, Praha.

Další členové předsednictva: *Juraj Dubinský*, zástupce slovenského výboru, *Josef Fuka*, předseda ústřední pedagogické komise pro fyziku, *Miloš Matyáš*, redaktor Pokroků MFA, *František Nožička*, předseda matematické komise, *Jan Vyšín*, předseda ústřední pedagogické komise pro matematiku, *Alois Zátopek*, předseda fyzikální komise.

Další členové ústředního výboru: *Otakar Borůvka*, Brno, *František Dušek*, Liberec, *Miroslav Fiedler*, Praha, *Bedřich Havelka*, Olomouc, *Emil Kašpar*, Praha, *Bohdan Klimeš*, Brno, *Milan Kolibiar*, Bratislava, *Miroslav Menšík*, Praha, ak. *Josef Novák*, Praha, *Cyril Palaj*, Zvolen, *Miroslav Rozsíval*, Praha, *Josef B. Slavík*, Praha, *Bohumil Šternberk*, Praha, *Alois Urban*, Praha, *Antonín Vašíček*, Brno, *František Vejsada*, Budějovice, *Rudolf Zelinka*, Praha.

Náhradníci ÚV: *Josef Andrys*, Ostrava, *Josef Bajan*, Trnava, *Ludmila Eckertová*, Praha, *Jan Laštovka*, Pardubice, *Oldřich Lepil*, Gottwaldov, *Zdeněk Málek*, Praha, *Václav Pleskot*, Praha, *Václav Sovák*, Hradec Králové, *Ivan Šantavý*, Brno, *Ladislav Thern*, Zvolen, *Ján Vanovič*, Bratislava, *František Veselý*, Plzeň, *Jaroslav Vykydal*, Jihlava, *Ladislav Zachoval*, Praha.

Revizori: *Ota Setzer*, Praha, *Konrád Hofman*, České Budějovice, *Anton Dubec*, Bratislava.

Náhradníci revizorů: *Jarolím Bureš*, Rakovník, *Vlastimil Čech*, Most.

Miloš Jelinek

Zprávy z poboček

Praha

V 1. pololetí 1962 byla přednášková činnost pobočky poněkud omezena, aby nebyly narušovány akce pořádané ústředím JČMF v rámci jubilejního roku stého výročí založení JČMF.

Dne 13. března 1962 se konala přednáška s. *O. Taraby* „Ultrazvuk ve fyzice a v technice“, po níž následovala členská schůze. *S. M. Valouch* informoval přítomné o akcích jubilejního roku a o přípravách sjezdu. Na této schůzi byli zvoleni delegáti na sjezd a provedena dočasná změna ve funkci jednatele, neboť s. *M. Hořejšová* nemůže z důvodů rodinných tuto funkci zastávat. Jednateltem byl zvolen dosavadní pokladník *Fr. Hradecký*, který bude vykonávat obě funkce.

Členové pobočky, kteří pracovali v ústředí, byli hlavní oporou organizačního a přípravného výboru sjezdu. Vedle toho pobočka plnila některé úkoly, které jí byly ústředím svěřeny, např. zajištění tlumočnicků a průvodců pro zahraniční delegace apod.

Přednášky vědeckého charakteru z matematiky a z fyziky, které organizuje komise pro pořádání přednášek na MFF KU, Ke Karlovu 3, se konaly pravidelně nejméně dvakrát měsíčně jako v dřívějších letech. Tyto přednášky, určené i pro širší okruh našich členů, nespádají však do činnosti pražské pobočky, neboť jsou dotovány ústředím a řízeny uvedenou komisí.

Pracovní přednášky pro účastníky MO a FO, jichž bylo v tomto období deset, konali tito naši členové: *Jan Vyšín*, *Fr. Hradecký*, *M. Koman*, *L. Městková*, *E. Říman*, *M. Chytilová*, *A.*

Svoboda a E. Sýkora. Pobočka zakoupila pro všechny účastníky tyto brožurky: *J. Sedláček: „Co víme o přirozených číslech“* a *Hradecký-Koman-Vyšín: „Několik úloh z geometrie jednoduchých těles“*. Tyto brožurky dostali všichni účastníci pracovních přednášek zdarma.

KVMO společně s PI v Praze a s pražskou pobočkou JČMF uspořádal velmi zdařilou výstavu „Deset let matematické olympiády“. Výstava byla otevřena dne 16. května t. r. projevem s. *V. Pleskota*. Na jejím uspořádání a instalaci se podíleli členové naší pobočky *M. Koman, L. Městková, Fr. Běloun, Fr. Hradecký, J. Šubrt a J. Straka*; pobočka přispěla též k úhradě potřebného materiálu a externích prací.

V době výstavy se konaly každou středu přednášky, které zajistila pobočka svými členy. 30. května přednášel *J. Sedláček* „O historii JČMF“, 6. června měl přednášku *R. Zelinka* „Z historie MO“. 13. června se uskutečnila velmi zdařilá beseda s bývalými olympioniky, již se zúčastnili mimo jiné bývalí vítězové MO, s. *Kindler, Šedivý, Novák, Souček, Příkrý, Krečmer a Jech*. Přítomen byl i letošní absolutní vítěz 3. kola MO *Jaroslav Ježek*. 20. června se konala zajímavá přednáška *M. Komana* „Zábavná matematika“. Další přednášky jsou plánovány na září, kdy výstava skončí.

Pobočka spolupracuje velmi úzce s KVMO a s KVFO. Na výborové schůzi dne 9. června byla oceněna záslužná činnost členů i nečlenů pobočky, kteří pracují na poli MO a FO. Také spolupráce s ÚDVU je velmi těsná a prospěšná. Členové výboru pobočky s. *Fr. Běloun*, vedoucí kabinetu matematiky, a s. *M. Voráček*, vedoucí kabinetu fyziky, se starají o matematické a fyzikální přednášky určené širšímu okruhu učitelů.

Pražská pobočka má ke dni 30. června 1962 asi 600 členů; z nich je 28% vědeckých a odborných pracovníků, 37% vysokoškolských profesorů, docentů a asistentů, 10%(!) učitelů středních všeobecně vzdělávacích škol, 10% posluchačů vysokých škol a dalších 15% připadá na technické úředníky, laboranty, školské pracovníky, důchodce apod. Z toho je zřejmé, že v počtu učitelů středních a odborných škol zůstává pražská pobočka za celostátním průměrem. Poněvadž mezi našimi členy je mnoho posluchačů vysokých škol, kteří po absolvování odcházejí do jiných krajů republiky, ztrácíme s nimi kontakt. Žádám je, aby nám sdělili své nové adresy nebo aby nám sdělili přestup do jiné odbočky. Také prosím o zaslání evidenčních listů ty členy, kteří nám je dosud nezaslali, ač jsme je již několikrát upomenuli.

František Hradecký

Plzeň

Dne 7. 4. 1962 uspořádal výbor pobočky ve spolupráci s KVMO besedu s účastníky krajského kola soutěže MO. Beseda se konala v aule Vysoké školy strojní a elektrotechnické v Plzni. Zahájil ji a řídil jednatel KVMO *Oldřich Černý*, odborný asistent VŠSE v Plzni. Rektori VŠSE v Plzni s. *Přemysl Breník* pozdravil účastníky a ve svém projevu zdůraznil význam studia matematiky pro studium věd technických. Jednatel pobočky *František Veselý* pronesl přednášku, v níž načrtl obrázky z některých vybraných údobí historického vývoje matematiky. Nejprve promluvil o vývoji matematiky v nejstarších dobách, kdy počtářské umění i matematické vědy vyrůstaly z výsledků práce na řešení problémů skutečného života. Přitom připomenul, že i starověcí matematikové řešili některé matematické úlohy z vrozené lidské zvědavosti, a osvětlil to podrobným rozбором jedné úlohy z číselné teorie, kterou čínští matematikové řešili již před 2500 lety. Dále po stručné charakteristice vývoje matematiky a přírodních věd v 16.–19. století poukázal na rozvoj matematických a fyzikálních věd v našich zemích v uplynulých 100 letech, kdy byl podněcován kolektivní práci členů JČM, resp. později JČMF. Nakonec naznačil úkoly a význam činnosti JČMF v současné společnosti, již mohou nynější olympionikové v budoucnosti prospět při dobrých vědomostech z matematiky a fyziky.

Dne 11. 5. 1962 přednášel pro členy pobočky i její hosty s. *František Nožička*, profesor matematicko-fyzikální fakulty Karlovy university v Praze, na téma „O rovnoměrně zrychleném po-

hybu ve speciální teorii relativity“. Tato přednáška byla pokračováním tří přednášek o speciální teorii relativity, které s. Nožička vykonal v plzeňské pobočce JČMF roku 1960. Podal v ní plzeňským členům JČMF zprávu o pokrocích své práce v otázkách teorie relativity.

Dne 25. 5. 1962 přednášel v pobočce s. *František Havelka*, docent přírodovědecké fakulty Palackého university v Olomouci, na téma „Nejnovější mechanické konstrukce perspektiv a rovnoběžných projekcí“. Po vysvětlení pojmu mechanických konstrukcí podal přehledný výklad o jejich historickém vývoji. Pak seznámil posluchače s úkoly, které si v tomto obotu vytkli pracovníci katedry algebry a geometrie na přírodovědecké fakultě PU v Olomouci, a sdělil, jakých výsledků při práci na těchto úkolech dosáhli.

Dne 13. 6. 1962 uspořádala pobočka slavnostní schůzi k oslavě stoleté práce Jednoty. Schůze se konala ve vyzdobeném přednáškovém sále Západočeského muzea v Plzni. Zahájil ji předseda pobočky s. *Jaroslav Feifer*. Ve svém úvodním projevu připomenul hlavní úkoly, které Jednota plnila po celou dobu svého trvání, a vytkl zásadní směrnice pro její práci v současné době při výstavbě komunistické společnosti. Po hudebním programu provedeném členy Uměleckého souboru VŠSE v Plzni pronesl slavnostní přednášku jednatel pobočky *František Veselý*. Vytkl nejprve některé základní rysy vývoje matematických a fyzikálních věd v českých zemích, poukázal na ekonomický, politický i kulturní rozvoj naší společnosti v době českého národního obrození a vylíčil pak vznik Spolku pro volné přednášky z matematiky a fyziky. V dalším výkladu podal přehled výsledků činnosti Jednoty v 19. století a nastínil její všestrannou a rozsáhlou činnost ve 20. století. V závěru své přednášky zdůraznil pokrokovost myšlenek, které vznikaly nebo se uplatňovaly ve spolkové práci Jednoty, a připomenul ochotnou pomoc, kterou členové JČMF poskytovali a dále chtějí poskytovat při výstavbě spravedlivého socialistického státu. K účastníkům slavnostního shromáždění pronesl pozdravný projev nejprve s. *Václav Mandaus*, který na této schůzi zastupoval radu Západočeského KNV a radu Městského národního výboru v Plzni. Ve svém projevu podtrhl pokrokovost, která se vždy projevovala v práci JČMF, a ujistil přítomné, že plzeňské orgány naší lidové demokratické správy si nesmírně váží společensky důležité práce všech našich matematiků a fyziků a zejména těch, kteří celostátně důležitou práci konají na plzeňské půdě. Další pozdravný projev učinil rektor VŠSE v Plzni s. *Přemysl Breník*, který velmi kladně hodnotil spolupráci pobočky JČMF v Plzni s učitelským sborem VŠSE v Plzni a s kulturními nebo politickovýchovnými institucemi Západočeského kraje. Oba tyto projevy přijali účastníci slavnostní schůze s potleskem stejně jako telegrafický blahopřejný projev předsednictva ústředního výboru JČMF. Z pověření výboru pobočky odevzdal pak rektor VŠSE s. *P. Breník* pamětní medaile Jednoty a diplomy s čestným uznáním práce předsedovi pobočky s. *Jaroslavu Feifrovi*, docentu VŠSE v Plzni, a místopředsedovi pobočky s. *Jiřímu Kůstkoví*, docentu pedagogického institutu v Plzni. V závěru schůze bylo schváleno znění pozdravných telegramů, které byly odeslány ústřednímu výboru KSČ a předsedovi JČMF ministru školství a kultury s. *Františku Kahudovi*.

František Veselý

Ostrava

V rámci jubilejního roku JČMF byly uspořádány v Ostravě až dosud tyto přednášky:

9. 3. 1962 přednášel s. *Václav Štěpánský* na téma „Výchova k tvořivému myšlení v matematice“. V přednášce vyzvedl význam tvořivého myšlení všeobecně a v matematice a geometrii zvláště. Ukázal, že tvořivé myšlení v matematice i geometrii je takové myšlení, které objevuje nové vztahy a zákony. Tentýž den přednesl *Josef Andrys*, odb. asistent PI, přednášku „Rozbor statistického výzkumu prospěchu žáků v matematice“, kde ukázal na příčiny současného stavu. Na obou přednáškách byla velmi pěkná účast a po nich živá diskuse.

15. 3. 1962 přednášek s. *K. Havlíček* z Prahy o Anamorfóze Štěpánského nomogramů s unár-

ním polem. Zdůraznil pak význam studia transformací základních tvarů nomogramů s unárním polem, a to hlavně v Ostravě.

12. 4. 1962 přednášel s. *O. Borůvka* z Brna o svých zkušenostech z přednáškového zájezdu do Paříže v r. 1961. Kromě odborné části, v níž podal výklad o řešení diferenciální rovnice a teorii grup, seznámil účastníky s vědeckým životem matematiků ve Francii.

27. 4. 1962 přednášel *Bohumil Rovný*, odbor. asistent VŠB, na téma „Medvěděvovy automaty“. Ukázal, že všechny základní typy automatů se dají vyložit jako speciální typy Medvěděvových automatů.

3. 5. 1962 přednášel s. *J. Mikeska* na téma „Teoretické základy důlních tlaků“. Vložil problematiku matematické formulace úlohy, nutnost spolupráce horníků i výzkumných pracovníků pro sestavení rovnic stavu hornin za různých způsobů zatěžování.

10. 5. 1962 přednášel s. *J. Sommer*, odb. asistent VŠB, o susceptibilitě feromagnetických prachů. Seznámil účastníky s pojmem i principy měření susceptibility. Poukázal na těžkosti při měření a uvedl výsledky některých měření.

24. 5. 1962 přednášel s. *Konstantin Selucký*, asistent VŠB, na téma „Matematizace monopolní ceny“. V přednášce odvodil vztahy mezi cenou, náklady a ziskem a pak vyvodil vztahy pro optimální ceny za různých podmínek. Po všech přednáškách byla živá diskuse, účast vždy kolem 10 členů.

Slavnostní schůze, kterou uspořádala ostravská pobočka k 100. výročí založení JČMF, měla velkou účast nejen členů, ale i zástupců společenských organizací a podniků. Slavnostními řečníky byli zasloužilý člen JČMF s. *V. Štěpánský*, který seznámil přítomné s historií a úkoly Jednoty, a s. *Kozel*, který vyzvedl význam matematiky pro současný hospodářský rozvoj. Na této slavnostní schůzi byly odevzdány diplomy a medaile s. *Andrýsovi*, *Lantovi* a *Živnému*.

V době od 7. 6. do 16. 6. 1962 byla uspořádána v budově hutnické fakulty VŠB výstava JČMF, která informovala návštěvníky o úspěších vědecké práce ostravských matematiků a fyziků, o jejich činnosti výzkumné, odborně metodické a pedagogické. Na výstavě byla také nejnovější matematická literatura, obsáhlé informativní materiály (publikace a filmy) o nejnovějších kybernetických číslicových automatech, periodické časopisy JČMF apod. Kromě toho výstava obsahovala přehledy matematických olympiád, grafické práce studujících ostravských škol, velký počet moderních geometrických modelů, fyzikálních přístrojů a jiných vyučovacích pomůcek.

Jindřich Mikeska

Brno

Brněnská pobočka JČMF uspořádala dne 3. května 1962 na přírodovědecké fakultě v Brně v rámci oslav 100. výročí založení JČMF slavnostní schůzi. Program byl uveden kvartetem lesních rohů. Potom předseda pobočky s. *Koutský* zahájil slavnostní schůzi, uvítal čestné hosty a zvláště zástupce ÚV JČMF akad. *V. Kořínka*, nositele Řádu práce. Po uctění památky zemřelých členů brněnské pobočky (*Balada*, *Kowalski*, *Mastný*, *Lamparter*) následoval slavnostní referát s. *Košťála* o vzniku, vývoji a významu JČMF, jedné z našich nejstarších vědeckých institucí. Referát místo onemocnělého s. *Košťála* přednesl s. *Hustý*. Po projevech delegací a hostů bylo překročeno k vyznamenání některých zasloužilých pracovníků brněnské pobočky. Nejvyšší vyznamenání, které může JČMF udělit, tj. titul čestného člena Jednoty, bylo uděleno soudruhům *Borůvkovi*, *Koutskému* a *Zahradníčkovi*. Soudruzi *Borůvka* a *Koutský* obdrželi diplom čestného člena a stříbrnou medaili na slavnostním zasedání sjezdu v Praze, s. *Zahradníčkovi*, který se ze zdravotních důvodů sjezdu v Praze nezúčastnil, předal diplom čestného člena a medaili z pověření ÚV JČMF s. akademik *Kořínek*. Dále byl na sjezdu v Praze udělen titul zasloužilého člena JČMF s. *Vašíčkovi*, vědecká cena I. stupně s. *Rábovi* za jeho vynikající práce z oboru lineárních diferenciálních rovnic 2. řádu, vědecká cena II. stupně s. *Lukešovi*, pedagogická cena I. stupně

s. *Baladovi a Mastnému* in memoriam, pedagogická cena II. stupně s. *Bělařovi, Konrádovi a Vlachovi*. Příslušné diplomy a medaile byly všem jmenovaným soudruhům, resp. jejich manželkám předány na sjezdu v Praze. Na slavnostní schůzi brněnské pobočky dále předal předseda pobočky s. *Koutský* čestná uznání a medaile soudruhům *Beránkovi, Klimešovi, Košťálovi, Maláčovi, Pírkovi a Škráškovi*. Bylo tedy v tomto jubilejním roce udělena 17 členům brněnské pobočky vyznamenání různých stupňů za jejich záslužnou a obětavou práci v Jednotě. Ze slavnostní schůze, jejíž průběh byl velmi zdařilý, vyplynulo, že brněnská pobočka — po pražském ústředí nejstarší a také největší pobočka — vyvíjí dobrou činnost; tato činnost byla také po zásluze oceněna. To ovšem zavazuje všechny členy brněnské pobočky, aby ještě s větším úsilím přispěli k rozkvětu JČMF a tím i k rozvoji matematiky a fyziky v naší socialistické republice.

Zdeněk Hustý

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie. — Ročník 7. — *Vydává:* Jednota československých matematiků a fyziků v Nakladatelství ČSAV, Vodičkova 40, Praha 1 - Nové město, dod. pú. 1. *Redakce:* JČMF, Maltézské nám. 1, Praha 1 - Malá Strana, tel. 40892. — *Tiskne:* Knihkisk, n. p., závod 5, tř. Rudé armády 171, Praha 8, dod. pú. 8. — Rozšiřuje poštovní novinová služba, objednávky a předplatné přijímá Poštovní novinový úřad - ústřední administrace PNS, Jindřišská 14, Praha 1 - Nové Město. Lze také objednat u každého poštovního úřadu nebo doručovatele. Objednávky do zahraničí vyřizuje Poštovní novinový úřad - vývoz tisku, Štěpánská 27, Praha 1 - Nové město. Cena jednoho výtisku Kčs 3,—, v předplacení (6 čísel ročně)

Kčs 18,—, \$ 5,—, £ 1,15,9.

Toto číslo vyšlo v říjnu 1962

A-15*21637

© by Nakladatelství Československá akademie věd 1962

M. ŠVABINSKÝ DEL.

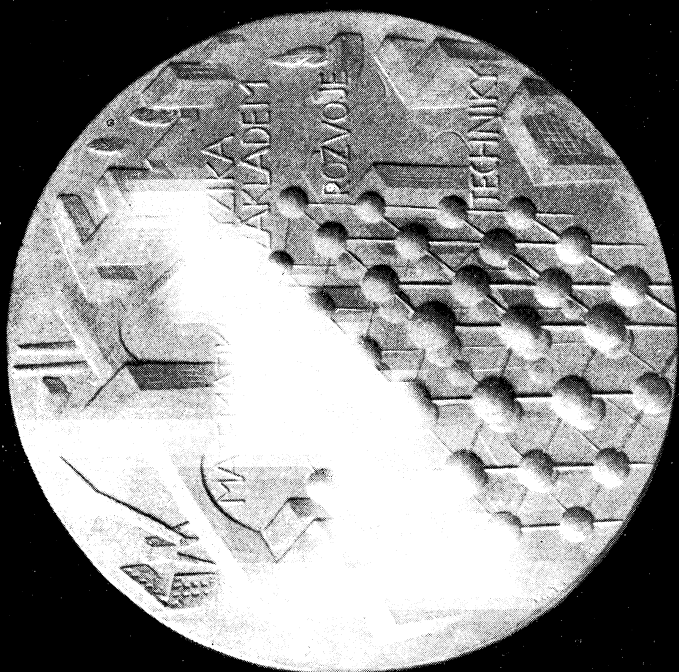
JINDRA S. SC.

M. ŠVABINSKÝ DEL.

JINDRA S. SC.

JUBILEJNÍ ZNÁMKY JČMF

PAMĚTNÍ MEDAILE ČJČMF